

Briuselis, 2022 m. lapkričio 28 d.
(OR. en)

14981/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0206(NLE)

EDUC 393
JEUN 170
SOC 634
EMPL 436

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 13961/22

Dalykas: Tarybos rekomendacija dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų, kuria pakeičiama 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių

Delegacijoms priede pateikiama pirmiau nurodyta Tarybos rekomendacija, kurią Taryba (švietimas, jaunimas, kultūra ir sportas) priėmė 2022 m. lapkričio 28–29 d. posėdyje.

**Tarybos rekomendacija dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų, kuria pakeičiama
2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos
nebaigusių asmenų skaičių**

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 165 ir 166 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

1. pirmuoju ir vienuoliktuoju Europos socialinių teisių ramsčio¹ principais pabrėžiama, kad svarbu visiems nuo mažens užtikrinti kokybišką ir įtraukų švietimą. Veiksmingas šių principų įgyvendinimas labai priklauso nuo valstybių narių ryžto ir veiksmų. Nacionalinius veiksmus gali papildyti ES lygmens veiksmai – Komisija savo indėlį pristatė Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane²;
2. 2020 m. rugsėjo 30 d. Europos Komisija paskelbė Komunikatą dėl Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m., kuriame kaip vienas iš šešių tos erdvės aspektų įvardytas įtraukumas³. 2021 m. vasario 18 d. Taryba patvirtino Tarybos rezoliuciją dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.)⁴, kurios pirmasis strateginis prioritetasis yra kokybės, lygybės, įtraukties ir sėkmės švietimo ir mokymo srityje gerinimas visiems;

¹ OL C 428, 2017 12 13, p. 10.

² Dok. COM(2021) 102 final.

³ Dok. COM(2020) 625 final.

⁴ OL C 66, 2021 2 26, p. 1.

3. 2022 m. – Europos jaunimo metų⁵ tikslas – įtraukti ir įgalinti jaunuolius, kad jie kurtų savo ir Europos ateitį, suteikiant jiems daugiau galimybių dalyvauti priimant sprendimus, kurie daro įtaką jų gyvenimui;
4. Konferencijos dėl Europos ateities galutinių rezultatų ataskaitoje piliečiai ragina Europos Sąjungą ir jos valstybes nares ne vėliau kaip 2025 m. sukurti įtraukią Europos švietimo erdvę, kurioje visi piliečiai, įskaitant gyvenančius kaimo ir atokiose vietovėse, turėtų vienodas galimybes gauti kokybišką išsilavinimą ir mokytis visą gyvenimą⁶. 2020 m. Komisijos komunikate nustatyta, kad įtrauktis ir lyčių lygybė yra vienas iš svarbiausių Europos švietimo erdvės, kuri turi būti sukurta ne vėliau kaip 2025 m., aspektų, ir raginama mokymosi rezultatus atsieti nuo socialinės ir ekonominės padėties. Taryba pritarė tam, kad ne vėliau kaip 2030 m. penkiolikmečių, kurių skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų gebėjimai nepakankami, dalis turėtų būti mažesnė nei 15 %, ir įsipareigojo anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusių asmenų dalį sumažinti iki mažiau nei 9 %;
5. nors mokyklos nebaigusių asmenų dalies rodiklis ES lygmeniu labai pagerėjo – 2010–2021 m. laikotarpiu jų dalis sumažėjo 3,9 procentinio punkto, – daug besimokančiųjų ir toliau iš švietimo sistemos pasitraukia anksčiau laiko. 2021 m. anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusių asmenų dalis visoje ES vidutiniškai siekė 9,7 %, t. y. šiek tiek mažiau nei programoje „ET 2020“ nustatytas 2020 m. ES lygmens tikslas (10 %). Vis dėlto šiuo metu daugiau kaip 3,2 mln. jaunuolių (18–24 metų amžiaus) ES yra nebaigę švietimo ir mokymo programų. Tarp šalių ir jų viduje vis dar esama didelių skirtumų, taip pat išlieka nelygybė tarp konkrečių grupių (pvz., migrantų, jaunų vyrų, etninių mažumų, pvz., romų, kaimo ir atokiose vietovėse gyvenančių jaunuolių rezultatai prastesni);

⁵ 2021 m. gruodžio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2021/2316 dėl Europos jaunimo metų (2022 m.) (OL L 462, 2021 12 28, p. 1).

⁶ *Konferencija dėl Europos ateities. Galutinių rezultatų ataskaita*, 2022 m. gegužės mėn., 46 pasiūlymas (p. 88).

6. iš EBPO 2018 m. Tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatų matyti, kad 2009–2018 m. laikotarpiu nepakankamus pagrindinius įgūdžius turinčių asmenų skaičius daugelyje šalių didėjo. Šiandien kas penktas penkiolikmetis europietis vis dar neturi tinkamų skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų kompetencijų. Be to, 2018 m. Tarptautinio kompiuterinio ir informacinio raštingumo tyrimo (ICILS) duomenimis, penktadalis ES jaunuolių neturi pagrindinių skaitmeninių įgūdžių ir esama didelių mokymosi rezultatų skirtumų, susijusių su socialine ir ekonomine padėtimi, ir dėl to didėja skaitmeninės atskirties rizika⁷;
7. turimi duomenys patvirtina, kad socialinė ir ekonominė padėtis yra patikimiausias švietimo rezultatus prognozuojantis požymis. Daugumoje ES šalių neproporcingai didelę asmenų, kurie švietimo ir mokymo sistemą palieka neįgiję vidurinio išsilavinimo, dalį sudaro palankių sąlygų neturintys besimokantieji. Iš 2018 m. PISA rezultatų matyti, kad daugumoje ES šalių ekonominio, socialinio ir kultūrinio statuso (ESKS) indekso apatiniame ketvirtadalyje prastai skaitančių asmenų yra gerokai daugiau nei viršutiniame ketvirtadalyje; kai kuriose ES šalyse ši dalis siekia daugiau kaip 40 procentinių punktų. Akademinėje literatūroje patvirtinama, kad palankių socialinių ir ekonominių sąlygų neturintiems mokiniams ugdant akademinius ir kalbinius įgūdžius paprastai kyla daugiau sunkumų. Jie dažniau turi su mokymusi susijusių elgesio problemų, yra mažiau motyvuoti mokytis, švietimo ir mokymo sistemą palieka anksčiau, įgiję žemesnių kvalifikacijų bei nepakankamai gebėjimų, kad galėtų visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime;

⁷ Nors skaitmeniniai įgūdžiai laikytini vienais iš pagrindinių įgūdžių, su jais susiję klausimai nėra tiesiogiai įtraukti į šią rekomendaciją, nes jie jau yra kitų iniciatyvų, pavyzdžiui, Skaitmeninio švietimo veiksmų plano, dėmesio centre.

8. pastaraisiais metais valstybės narės į savo švietimo ir mokymo sistemas integravo daug mokyklinio amžiaus trečiųjų šalių migrantų (įskaitant pabėgėlius⁸), be kita ko, asmenis, kurių pagrindinių įgūdžių lygis yra labai žemas. Kyla papildomų iššūkių, susijusių su nuo karo Ukrainoje bėgančiais asmenimis, kurių didelė dalis yra mokyklinio amžiaus vaikai ir jiems reikia tikslinės mokymosi paramos (įskaitant mokomosios kalbos išmokimą) ir psichosocialinę paramą;
9. 2015 m. ir 2018 m. PISA rezultatai taip pat atskleidė, kad silpnėja mokinių bendrystės mokykloje jausmas ir kad labai paplitusios patyčios (tiek realiame gyvenime, tiek kibernetinėje erdvėje) ir jų vis daugėja. Moksliniuose tyrimuose pabrėžiama emocinės, socialinės ir fizinės gerovės mokyklose svarba siekiant padidinti vaikų ir jaunimo sėkmės mokykloje ir gyvenime galimybes. Juose patvirtinama, kad psichikos sveikatos problemos, taip pat smurtas ir patyčios, rasizmas, ksenofobija ir kitų formų netolerancija bei diskriminacija turi pražūtingą poveikį vaikų ir jaunimo emocinei gerovei ir švietimo rezultatams. Iš mokslinių tyrimų rezultatų taip pat matyti, kad palankių sąlygų neturinčioms grupėms kyla didesnis pavojus patirti patyčias, o besimokančiųjų iš socialiai ir ekonomiškai nepalankios aplinkos bendrystės jausmas yra silpnesnis nei jų bendraamžių iš turtingesnės aplinkos;
10. dėl COVID-19 pandemijos šias problemas spręsti tapo dar svarbiau. Keleto tyrimų rezultatai suteikia pagrindą manyti, kad krizė galėjo padidinti tikimybę, jog besimokantieji, kuriems kyla pavojus atsiskirti nuo mokyklos, iš tikrųjų jos nebaigs, ir kad krizė turėjo neigiamą poveikį besimokančiųjų psichikos sveikatai ir gerovei apskritai⁹;

⁸ Sąvoka „pabėgėlis“ šiame dokumente vartojama plačia politine prasme, o ne taip, kaip apibrėžta Ženevos konvencijoje ir ES prieglobsčio srities *acquis*.

⁹ Žr., pavyzdžiui: Žr., pavyzdžiui: Koehler, C., Psacharopoulos, G., Van der Graaf, L., *The impact of COVID-19 on the education of disadvantaged children and the socio-economic consequences thereof*, NESET-EENEE report, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022; European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, *Impacts of COVID-19 on school education*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022; Blaskó, Z., da Costa, P., Schnepf, S. V., *Learning Loss and Educational Inequalities in Europe: Mapping the Potential Consequences of the COVID-19 Crisis*, IZA Discussion Paper 14298, Bonn, 2021.

11. 2011 m. Taryba priėmė rekomendaciją dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių¹⁰. Rekomendacija buvo aktyviai įgyvendinama Europos ir nacionaliniu lygmenimis, visų pirma valstybėms narėms vykdant tarpusavio mokymąsi ir keičiantis gerąja patirtimi pagal Europos bendradarbiavimo politikos srityje programą „ET 2020“. Įvairių išteklių, sėkmingų priemonių pavyzdžių ir išteklių medžiagos galima rasti internete pasinaudojant Europos priemonių rinkiniu mokykloms ir CEDEFOP profesinio rengimo ir mokymo priemonių rinkiniu, skirtu mokyklos nebaigimo problemai spręsti. Iš 2019 m. paskelbto nepriklausomo Rekomendacijos įgyvendinimo vertinimo¹¹ aiškiai matyti, kad rekomendacija ir su ja susijusios ES politikos priemonės paskatino pokyčius švietimo ir mokymo įstaigose bei politikoje ir padėjo mažinti anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų skaičių. Jame taip pat akcentuojama, kuriose srityse reikia dirbti toliau;
12. pagal programą „Erasmus+“ buvo paremti keli tarpvalstybiniai įtraukties įvairiuose švietimo sektoriuose projektai, kuriais siekiama spręsti nepakankamų rezultatų ir ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos problemas. Įtrauktis yra vienas iš pagrindinių 2021–2027 m. laikotarpio programos „Erasmus+“ prioritetų. Į programą taip pat įtrauktas konkretus politikos prioritetas spręsti nepalankių mokymosi sąlygų, mokyklos nebaigimo ir menko pagrindinių įgūdžių lygio problemas, kad suinteresuotieji subjektai politikos rekomendacijoms įgyvendinti galėtų gauti finansavimą pagal programą „Erasmus+“;

¹⁰ OL C 191, 2011 7 1, p. 1.

¹¹ European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P., *Assessment of the implementation of the 2011 Council Recommendation on policies to reduce early school leaving: final report*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019.

13. 2014–2020 m. Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai) sutelkė daug investicijų, kuriomis siekiama spręsti ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos problemą, ir buvo remiami įvairūs didelio masto projektai, atitinkantys 2011 m. Tarybos rekomendaciją. „Europos socialinis fondas +“ remia asmenis, regionus ir valstybes nares, susiduriančius su konkrečiais iššūkiais – nuo atsigavimo po COVID-19 pandemijos iki ES klimato, užimtumo, socialinės įtraukties ir švietimo tikslų įgyvendinimo. ESI fondų ir 2021–2027 m. sanglaudos politikos fondų naudojimas grindžiamas, be kita ko, konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis, parengtomis įgyvendinant Europos semestrą;
14. techninės paramos priemone valstybėms narėms suteikiama galimybė paprašius gauti paramą konkrečioms reformoms įvairiose srityse, pavyzdžiui, vaikų švietimo rezultatų gerinimo, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros gerinimo, nacionalinių strategijų ir veiksmų planų, kurių tikslas yra spręsti ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos problemą ir užkirsti kelią tokiam pasitraukimui, nustatymo, mokytojų įdarbinimo ir profesinio tobulėjimo rėmimo priemonių kūrimo arba mokymo programų reformos rengimo ir įgyvendinimo srityse. Kelios valstybės narės pasinaudojo techninės paramos priemone ir jos pirmtake Struktūrinių reformų rėmimo programa remdamos reformas, kuriomis siekiama užkirsti kelią ankstyvam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos, ypač vaikų iš pažeidžiamos aplinkos atveju;
15. tam, kad vaikai ir paaugliai galėtų pasiekti teigiamų rezultatų mokykloje ir gyvenime, jiems reikia subalansuoto kognityvinių, socialinių ir emocinių gebėjimų rinkinio. 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų¹² apibrėžiama asmeninė, socialinė ir mokymosi mokyti kompetencija. Tai, be kita ko, gebėjimas susidoroti su neapibrėžtumu ir sudėtingumu, palaikyti savo fizinę ir emocinę gerovę, fizinę ir psichinę sveikatą, užmegzti bendradarbiavimu grindžiamus ir teigiamus santykius ir gyventi sveikai bei orientuojantis į ateitį, taip pat valdyti konfliktus įtraukioje ir palankioje aplinkoje;

¹² OL C 189, 2018 6 4, p. 1.

16. Tarybos išvadose dėl lygybės ir įtraukties švietimo ir mokymo srityje siekiant skatinti visų mokymosi sėkmę¹³ valstybių narių prašoma įgyvendinti švietimo politikos priemones ir tinkamu būdu vykdyti švietimo ir mokymo sistemų reformas, atsižvelgiant į visą švietimo ir mokymo spektrą ir laikantis visą įstaigą apimančio požiūrio, kad būtų didinamos lygios galimybės bei įtraukumas, o mokymosi sėkmė būtų skatinama visų lygmenų ir rūšių švietimo ir mokymosi atveju;
17. Tarybos išvadose dėl Europos mokytojų ir dėstytojų ateities¹⁴ pripažįstama, kad mokytojai, dėstytojai ir mokyklų vadovai yra būtina švietimo ir mokymo varomoji jėga, ir pabrėžiamas poreikis toliau plėtoti ir atnaujinti jų kompetencijas. Komunikate dėl Europos švietimo erdvės ir Tarybos rezoliucijoje pripažįstamas itin svarbus mokytojų ir instruktorių vaidmuo;
18. 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacijoje dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų¹⁵ pabrėžiama, kad visiems vaikams prieinamos kokybiškos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos prisideda prie sveikos jų raidos ir sėkmingo mokymosi, padeda sumažinti socialinę nelygybę ir mažina vaikų, kilusių iš skirtingos socialinės ir ekonominės aplinkos, gebėjimų skirtumus;
19. 2021 m. lapkričio 29 d. Tarybos rekomendacijoje dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo¹⁶ skatinami mišriojo mokymosi metodai, kuriais derinama mokyklos ir nuotolinio mokymosi aplinka, taip pat skaitmeninės ir neskaitmeninės mokymosi priemonės, taip siekiant sukurti atsparesnes ir įtraukesnes švietimo ir mokymo sistemas. Tokia praktika suteikia galimybę taikyti įvairius ir specializuotus metodus bei priemones, kad būtų geriau remiami visi mokiniai – ypač konkrečių poreikių turintys arba palankių sąlygų neturinčioms grupėms priklausantys mokiniai – ir didinama jų motyvacija mokytis;

¹³ OL C 221, 2021 6 10, p. 3.

¹⁴ OL C 193, 2020 6 9, p. 11.

¹⁵ OL C 189, 2019 6 5, p. 4.

¹⁶ OL C 504, 2021 12 14, p. 21.

20. Europos įgūdžių darbotvarkėje¹⁷, remiantis patirtimi, įgyta per COVID-19 pandemiją, nustatyti veiksmai, kuriais siekiama stiprinti tvarų konkurencingumą, didinti atsparumą, kad būtų galima reaguoti į krizes ir padėti asmenims bei įmonėms įgyti atitinkamų įgūdžių. 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo¹⁸ siūloma atnaujinta ES politikos vizija profesinio rengimo ir mokymo srityje, nes jam tenka itin svarbus vaidmuo užkertant kelią ankstyvam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos ir kovojant su šia problema, taip pat skatinant lygias galimybes;
21. Skaitmeninio švietimo veiksmų plane¹⁹ nustatyti veiksmai, kuriais siekiama gerinti skaitmeninei pertvarkai būtinus skaitmeninius įgūdžius ir gebėjimus, užtikrinti, kad nė vienas besimokantysis nebūtų paliktas nuošalyje ir kad absolventai turėtų darbo rinkoje reikalingų gebėjimų. Jame numatyta parengti bendras gaires mokytojams ir pedagoginiams darbuotojams, siekiant skatinti skaitmeninį raštingumą ir kovoti su dezinformacija, atnaujinti Europos skaitmeninės kompetencijos programą ir parengti pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl skaitmeninių įgūdžių ugdymo švietimo ir mokymo srityje gerinimo. Veiksmų plane taip pat skatinamos pastangos panaikinti lyčių nelygybę gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityje;
22. 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacijoje (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema²⁰, valstybių narių prašoma vaikams, kuriems reikia pagalbos (t. y. kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, ypač romams), užtikrinti veiksmingą ir nemokamą galimybę naudotis švietimo ir mokyklinės veiklos paslaugomis. ES vaiko teisių strategijoje²¹ raginama stiprinti įtraukų ir kokybišką ugdymą; naujojoje Europos strategijoje dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)²² raginama kurti skaitmeninę aplinką, kurioje vaikai būtų saugomi, turėtų galių ir būtų gerbiami, ir pabrėžiama, kad pažeidžiamoje padėtyje esantys vaikai turėtų turėti vienodas sąlygas pasinaudoti skaitmeninio dešimtmečio teikiamomis galimybėmis;

¹⁷ Dok. COM(2020) 274 final.

¹⁸ OL C 417, 2020 12 2, p. 1.

¹⁹ Dok. COM(2020) 624 final.

²⁰ OL L 223, 2021 6 22, p. 14.

²¹ Dok. COM(2021) 142 final.

²² Dok. COM(2022) 212 final.

23. 2020 m. ir 2021 m. priimtose naujos kartos ES lygybės strategijose ir įtraukties politikos programose²³ daug dėmesio skiriama lygybės ir įtraukties skatinimui ir kovai su diskriminacija švietimo srityje, teikiant tikslinę paramą nepalankiausioje padėtyje esantiems asmenims ir asmenims, kuriems kyla didžiausia rizika patirti diskriminaciją;
24. 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacijoje „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo²⁴, rekomenduojama padėti jaunimui grįžti į švietimo ir mokymo sistemą įvairinant tęstinio švietimo paslaugų pasiūlą ir, kai tinkama, užtikrinant neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimą. Be to, iniciatyva ALMA (*Aim, Learn, Master, Achieve* (siekti, mokytis, išmokti, pasiekti)) padedama 18–30 metų amžiaus palankių sąlygų neturintiems nesimokantiems ir nedirbantiems jaunuoliams rasti kelią į savo šalies darbo rinką derinant švietimo, profesinio mokymo ar užimtumo paramą su mokomąja praktika kitoje ES valstybėje narėje, kad būtų pagerinti jų įgūdžiai, žinios ir patirtis;
25. remiantis patirtimi, įgyta įgyvendinant 2011 m. Tarybos rekomendaciją, naujomis įžvalgomis iš mokslinių tyrimų ir konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatais, reikia vadovautis platesniu, įtraukesniu ir sistemiškesniu požiūriu į gerus mokymosi rezultatus, kartu siekiant ES lygmens tikslų pagrindinių įgūdžių ir ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos srityse ir visapusiškai įtraukiant gerovės aspektą. Taikant tokį požiūrį turėtų būti užtikrintas kompetencijų, būtinų sėkmei moksle ir gyvenime, ugdymas ir sudarytos sąlygos prasmingai mokymosi patirčiai, įsitraukimui, platesniam dalyvavimui bendruomenės gyvenime ir pereinamajam procesui pasiekiant stabilią pilnametystę ir tampant aktyviu piliečiu;

²³ 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija (2020 m.), 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas (2020 m.), 2020–2030 m. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas (2020 m.) ir su juo susijusi Tarybos rekomendacija (2021 m.), 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija (2020 m.), 2021–2027 m. integracijos ir įtraukties veiksmų planas (2021 m.), 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija (2021 m.), 2021–2030 m. ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategija (2021 m.).

²⁴ OL C 372, 2020 11 4, p. 1.

26. valstybės narės visoje ES turi sistemingai siekti tikslo mažinti prastų mokymosi rezultatų ir ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mastą ir skatinti gerus mokymosi rezultatus. Norint užtikrinti koordinuotą paramą vaikams, jaunimui ir jų šeimoms, reikia sistemos lygmeniu užtikrinti politikos priemonių nuoseklumą, koordinavimą su kitų atitinkamų sričių politika (pvz., jaunimo reikalų, sveikatos, kultūros, socialinių paslaugų, užimtumo, būsto, teisingumo, migracijos ir integracijos) ir veiksmingą įvairių subjektų bendradarbiavimą visais lygmenimis (nacionaliniu, regioniniu, vietos, mokyklos). Be to, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, mokyklos lygmeniu turėtų būti skatinami visos mokyklos bendruomenės dalyvavimu grindžiami metodai, kurie apima visas veiklos sritis (mokymą ir mokymąsi, planavimą ir valdymą ir kt.) ir kuriuos taikant įtraukiami visi pagrindiniai dalyviai (besimokantys asmenys, mokyklų vadovai, pedagoginiai ir nepedagoginiai darbuotojai, tėvai ir šeimos, vietos ir platesnės bendruomenės)²⁵;
27. šioje Tarybos rekomendacijoje visapusiškai laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų,

²⁵ Žr. apibrėžtį Komisijos tarnybų dariniame dokumente SWD(2022) 176 final.

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS:

1. ne vėliau kaip 2025 m. atitinkamu lygmeniu parengti arba, kai tinkama, toliau stiprinti **integruotą ir visapusišką strategiją²⁶, kuria siekiama gerų mokymosi rezultatų**, atsižvelgiant į jų švietimo ir mokymo sistemos struktūrą, siekiant kuo labiau sumažinti socialinės ir ekonominės padėties poveikį švietimo ir mokymo rezultatams, skatinti įtraukti į švietimo ir mokymo sistemą ir toliau mažinti anksti iš mokymo ir švietimo sistemos pasitraukiančių asmenų ir nepakankamus pagrindinius įgūdžius turinčių asmenų skaičių, atsižvelgiant į įvairias priemones, nurodytas priede pateiktuose politikos metmenyse. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas gerovei mokyklose, nes tai yra viena iš svarbiausių gerų mokymosi rezultatų sudedamųjų dalių. Į tokią strategiją turėtų būti įtrauktos **prevencinės, intervencinės ir kompensacinės** priemonės (įskaitant priemones, siūlomas pagal sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą²⁷), ji turėtų būti **pagrįsta faktiniais duomenimis** ir joje **universalios priemonės turėtų būti derinamos su tikslinėmis ir (arba) individualizuotomis nuostatomis**, skirtomis besimokantiejiems, kuriems reikia papildomo dėmesio ir paramos įtraukioje aplinkoje (pvz., palankių socialinių ir ekonominių sąlygų neturintiems besimokantiejiems, migrantams, pabėgėliams arba romų kilmės asmenims, matomą ar nematomą negalią turintiems besimokantiejiems specialiujų ugdymosi poreikių ar psichikos sveikatos problemų turintiems besimokantiejiems, ir besimokantiejiems, gyvenantiems izoliuotose vietovėse, salose ar atokiose vietovėse, pvz., ES atokiausiuose regionuose, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes). Tokia strategija taip pat turėtų būti grindžiama struktūrizuotu subjektų, atstovaujančių įvairioms politikos sritims, valdymo lygmenims ir švietimo bei mokymo lygmenims, **bendradarbiavimu**, jai turėtų būti skiriamas tinkamas **finansavimas** ir kartu su ja turėtų būti pateikiamas aiškus **įgyvendinimo ir vertinimo** planas;

²⁶ Tokia strategija gali būti įtraukta į atitinkamus nacionalinius strateginius dokumentus.

²⁷ 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 372, 2020 11 4, p. 1).

2. plėtoti arba, kai tinkama, toliau stiprinti nacionalinio, regionų ir vietos lygmens **duomenų rinkimo ir stebėsenos sistemas**, kurios suteikia galimybę sistemingai rinkti kiekybinę ir kokybinę informaciją apie besimokančius asmenis ir mokymosi rezultatams įtakos turinčius veiksnius, ypač apie socialinę ir ekonominę padėtį. Šios sistemos turi atitikti asmens duomenų apsaugos reikalavimus ir nacionalinės teisės aktus. Jomis, kiek įmanoma, turėtų būti užtikrinama, kad išskaidyti duomenys ir informacija dėl įvairių aspektų, įskaitant pačių besimokančiųjų nuomonę, būtų prieinami skirtingais politikos lygmenimis ir būtų naudojami (tinkama anonimizuota forma) analizės, prevencijos ir ankstyvosios intervencijos, taip pat politikos formavimo tikslais ir pirmiau nurodytos strategijos valdymo, stebėsenos ir vertinimo tikslais;
3. įgyvendinant integruotą ir visapusišką strategiją ir atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, derinti prevencines, intervencines ir kompensacines priemones, pavyzdžiui, tokias, kurios siūlomos priede pateiktuose politikos metmenyse, siekiant remti:
 - 3.1 **besimokančiuosius**, sistemingai derinant įvairias priemones, kuriomis daugiausia dėmesio skiriama besimokančiųjų interesams ir poreikiams ir atsižvelgiama į jų nuomones;
 - 3.2 **mokyklų vadovus, mokytojus, instruktorius ir kitus darbuotojus, įskaitant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srityje**, padedant jiems įgyti žinių, įgūdžių bei kompetencijų ir teikiant paramą tęstinio profesinio tobulėjimo srityje, taip pat užtikrinant jiems pakankamai laiko, erdvės ir paramos veiksmingam darbui su visais besimokančiais asmenimis, įskaitant tuos, kuriems kyla atskirties, nepakankamų mokymosi rezultatų ir mokyklos nebaigimo rizika. Turėtų būti skiriama dėmesio jų darbo pripažinimui ir įvertinimui (įskaitant finansinį);
 - 3.3 **mokyklas**, šioms rengiant visos mokyklos bendruomenės dalyvavimu grindžiamą požiūrį į sėkmingą mokymąsi, pagal kurį visi mokyklos bendruomenės nariai (mokyklų vadovai, mokytojai, instruktoriai ir kiti pedagoginiai darbuotojai, besimokantys asmenys, tėvai ir šeimos bei vietos bendruomenė) ir įvairiausi suinteresuotieji subjektai aktyviai ir bendradarbiavimu grindžiamu būdu skatina gerus visų besimokančiųjų mokymosi rezultatus;

- 3.4 **sistemos lygmens** priemonės ir tarpsektorinį požiūrį, kuriais siekiama didinti visų besimokančiųjų lygybę ir įtraukti švietimo ir mokymo srityje ir skatinti sėkmingą jų mokymąsi, be kita ko, sprendžiant klausimus, susijusius su struktūromis ir mechanizmais, kurie gali turėti ypač neigiamą poveikį besimokantiejiems, priklausantiems nepalankesnėje padėtyje esančioms grupėms;
4. atsižvelgiant į nacionalinius, regioninius ir vietos poreikius, optimizuoti nacionalinių ir ES **išteklių** naudojimą investicijoms į infrastruktūrą, mokymą, priemones ir išteklius, kuriomis siekiama didinti įtrauktį, lygybę ir gerovę švietimo srityje, įskaitant ES fondus ir ekspertines žinias, skirtas reformoms ir investicijoms į infrastruktūrą, priemones, pedagogiką ir sveikos mokymosi aplinkos kūrimą, visų pirma programą „Erasmus+“, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, „Europos socialinį fondą +“, Europos regioninės plėtros fondą, Skaitmeninės Europos programą, programą „Europos horizontas“, techninės paramos priemonę, Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondą ir kt., ir užtikrinti, kad lėšų naudojimas būtų suderintas su bendra strategija;
5. teikti ataskaitas apie savo strategiją, priemones, kurių imtasi, atitinkamą stebėsenos bei vertinimo sistemą ir skirtą biudžetą pagal esamą Europos švietimo erdvės ataskaitų teikimo tvarką (be kita ko, pagal 2021–2030 m. Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą) ir Europos semestrą;
6. aktyviai įtraukti jaunimą į Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo procesą, be kita ko, plėtojant ES jaunimo dialogą, siekiant užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į jaunimo, įskaitant palankių sąlygų neturinčius jaunuolius, nuomones, požiūrius ir poreikius;

PRAŠO KOMISIJOS:

1. remti Tarybos rekomendacijos ir susijusių iniciatyvų, pavyzdžiui, Europos vaiko garantijų sistemos ir sustiprintos Jaunimo garantijų iniciatyvos, įgyvendinimą, sudarant palankesnes sąlygas valstybių narių ir visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų tarpusavio mokymuisi ir keitimuisi informacija apie tai, kaip užtikrinti visų asmenų sėkmingą mokymąsi, ir šiuo tikslu:
 - 1.1 įgyvendinti Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.), kurios pagrindinės prioritetingos sritys yra ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos atvejų skaičių mažinimas, pagrindinių įgūdžių lygio gerinimas ir besimokančių asmenų, mokytojų ir instruktorių gerovės gerinimas;
 - 1.2 įsteigti ekspertų grupę, kuri dirbtų grupėms, kurioms gresia prasti mokymosi rezultatai, palankios mokymosi aplinkos sukūrimo ir gerovės mokykloje rėmimo strategijų klausimu, ir skatinti jos veiklą; ši grupė tęstų darbą nustatant gerąją praktiką, susijusią su palankios ir sveikos mokymosi aplinkos kūrimu, psichikos sveikatos, sveikos gyvensenos ir fizinės bei emocinės gerovės skatinimu (be kita ko, sprendžiant potrauminio streso problemą), ir užkertant kelią patyčioms bei smurtui mokykloje, taip pat teiktų pasiūlymus dėl veiksmingo sėkmingos praktikos taikymo mokyklose ir rekomendacijas dėl informuotumo didinimo veiklos ES ir nacionaliniu lygmenimis;
 - 1.3 nustatyti ir dalytis sėkminga praktika (įskaitant tarpusavio mokymąsi ir tarpusavio mentorystę), gairėmis ir praktinėmis priemonėmis, kuriomis remiamas nacionalinės, regionų ir vietos politikos ir praktikos, įskaitant politiką ir praktiką, skirtas palankių sąlygų neturintiems besimokantiejiems, kūrimas, įgyvendinimas ir vertinimas, pasitelkiant ES bendradarbiavimo priemones, švietimo ir mokymo internetines platformas ir bendruomenes, įskaitant „eTwinning“, naująją Europos mokyklinio ugdymo platformą, buvusius programos „Erasmus+“ dalyvius, CEDEFOP ambasadorius mokyklos nebaigimo klausimams spręsti, ir interneto svetainę „Mokymosi kampelis“, kurioje pateikiama daugiakalbė mokymosi apie ES medžiaga;

- 1.4 didinti informuotumą apie galimybes propaguoti ir remti įtrauktį, lygybę bei gerovę švietimo srityje ir sudaryti joms sąlygas, pasitelkiant ES fondus, pavyzdžiui, programą „Erasmus+“, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, „Europos socialinį fondą +“, Europos regioninės plėtros fondą, Skaitmeninės Europos programą, programą „Europos horizontas“, techninės paramos priemonę, Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondą ir kt., ir skatinti šiomis galimybėmis naudotis;
- 1.5 remti ES masto mokslinius tyrimus ir apklausas; skatinti kurti mokslinių tyrimų tinklus ir remti mokslinių tyrimų ir politikos atstovų, taip pat mokslinių tyrimų atstovų ir specialistų tarpusavio dialogą;
- 1.6 atsižvelgti į struktūrinio dialogo skaitmeninio švietimo ir įgūdžių klausimais rezultatus;
2. bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis remti rekomendacinės medžiagos ir išteklių, susijusių su sėkmingu visų besimokančiųjų mokymusi (įskaitant migrantų integraciją ir kalbų mokymąsi), rengimą ir sklaidą, numatant savanorišką naudojimąsi ta medžiaga ir ištekliais, be kita ko, toliau plėtojant ir propaguojant Europos priemonių rinkinį mokykloms „Įtraukaus švietimo skatinimas ir mokyklos nebaigimo problemos sprendimas“, Įkvepiančių įtraukaus ir pilietinio ugdymo praktikų kompendiumą ir CEDEFOP profesinio rengimo ir mokymo priemonių rinkinį, skirtą mokyklos nebaigimo problemai spręsti;
3. remti pedagoginių darbuotojų ir kitų suinteresuotųjų subjektų profesinio tobulėjimo galimybes ir tuo tikslu:
 - 3.1 dalytis „Erasmus+“ darbuotojų mainų, projektų ir tinklų gerąja patirtimi, be kita ko, per „eTwinning“ internetinę bendruomenę, „Erasmus+“ mokytojų akademijas ir profesinės kompetencijos centrus;

- 3.2 tęstinio profesinio tobulėjimo tikslais suteikti mokytojams, instruktoriams, mokyklų vadovams ir mokytojus rengiantiems švietimo darbuotojams galimybę naudotis atvirais masinio nuotolinio mokymo kursais ir suteikti jiems mokymosi galimybių (įskaitant mikrocredencialus) pasitelkiant naująją Europos mokyklinio ugdymo platformą, ir skatinti šiais kursais plačiai naudotis;
4. stebėti Tarybos rekomendacijos įgyvendinimą ir teikti apie tai ataskaitas pagal esamą Europos švietimo erdvės tvarką (be kita ko, pagal Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą) ir Europos semestrą (įskaitant peržiūrėtą socialinių rodiklių suvestinę);
5. stebėti pažangą siekiant ES lygmens tikslų ir periodiškai apie ją pranešti teikiant ataskaitas dėl Europos švietimo erdvės; glaudžiai bendradarbiaujant su Rodiklių ir lyginamųjų standartų nuolatine darbo grupe apsvarstyti, kaip galima būtų sustiprinti stebėseną ES lygmeniu, visų pirma įvertinant esamus ES lygmens rodiklius ir, jei tinkama ir būtina, pasiūlant naujus rodiklius, ypač įtraukties ir lygybės.

Ši rekomendacija pakeičia 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendaciją dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

Politikos, kuria siekiama gerų mokymosi rezultatų, metmenys

Šiame priede siūlomi politikos metmenys, kuriais nacionalinio, regionų ir vietos lygmens politikos formuotojai ir švietimo bei mokymo specialistai gali naudotis kaip pagalbine priemone ir iš kurių gali semtis įkvėpimo imdamiesi sisteminių politikos priemonių, kad užtikrintų geresnius visų besimokančiųjų mokymosi rezultatus.

Šiais politikos metmenimis apibūdinamas sisteminis požiūris, kaip gerinti visų besimokančiųjų, neatsižvelgiant į jų asmenines savybes, taip pat šeimines, kultūrinę ir socialinę bei ekonominę aplinką, mokymosi rezultatus. Juose nurodytos pagrindinės sąlygos ir priemonės, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigimo atvejų skaičių ir prastus mokymosi rezultatus pagrindinių įgūdžių srityje, remiantis faktiniais duomenimis, ES valstybėse narėse nustatytos gerosios patirties pavyzdžiais ir pažangiausiais moksliniais tyrimais. Jie grindžiami plačiu ir įtraukiu požiūriu į gerus mokymosi rezultatus, kuris nėra orientuotas vien į akademinis rezultatus; pagal jį atsižvelgiama ir į tokius aspektus kaip asmeninis, socialinis bei emocinis vystymasis ir besimokančiųjų gerovė mokykloje. Šių metmenų struktūra nustatyta pagal kai kurias pagrindines sąlygas (1 ir 2 punktai) ir mokyklos bei sistemos lygmenimis skatintinus galimus veiksmus, atsižvelgiant į atitinkamas nacionalines švietimo sistemas.

1. Siekiant užtikrinti sėkmingą visų besimokančiųjų mokymąsi, nepriklausomai nuo jų asmeninių savybių, taip pat šeimines, kultūrinės ir socialinės bei ekonominės aplinkos, reikia atitinkamo politikos lygmens (nacionalinio, regioninio, vietos) **integruotos ir visapusiškos sėkmingo mokymosi užtikrinimo strategijos**, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir švietimo ir mokymo sistemos struktūrą. Pagal tokią strategiją turėtų būti, pavyzdžiui:
 - a) užtikrinamas koordinavimas su kitų sričių politika (pvz., jaunimo, sveikatos, kultūros, socialinių paslaugų, užimtumo, būsto, teisingumo, pabėgėlių ir kitų migrantų įtraukties ir nediskriminavimo) ir užtikrinamas tvarus įvairių švietimo ir mokymo sistemos valdymo lygmenų bendradarbiavimas, taip pat sistemingas dialogas su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais (įskaitant besimokančiuosius, tėvus bei šeimas ir asmenis, atstovaujančius labiau marginalizuotų grupių nuomonei) nuo projekto parengimo etapo iki pat įgyvendinimo ir vertinimo etapo;

- b) numatomas subalansuotas, nuoseklus ir suderintas politikos priemonių rinkinys, apimantis prevenciją, intervenciją ir kompensavimą, daug dėmesio skiriant prevenciniams ir intervenciniams veiksams;
- c) nacionaliniai, regionų ir vietos lygmens strateginiai ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos prevencijos metodai integruotai taikomi kartu su metodais, kuriais siekiama skatinti pagrindinius įgūdžius, kovoti su patyčiomis realiame gyvenime ir kibernetinėje erdvėje (įskaitant patyčias dėl lyties ir seksualinį priekabiavimą) ir remti gerovę;
- d) visiems besimokantiems asmenims skirtos universalios priemonės įtraukioje aplinkoje sistemingai derinamos su tiksliniais veiksmais, skirtais kai kuriems besimokantiejiems arba jų grupėms, kurių poreikiai panašūs arba kuriems kyla tam tikra rizika, ir labiau individualizuotomis priemonėmis, skirtomis asmenims, kurie turi sudėtingų arba ilgalaikių poreikių ir kuriems kyla didžiausia rizika;
- e) skiriamas ypatingas dėmesys vaikams ir jaunimui, kuriems gresia nepalanki padėtis ar diskriminacija, užtikrinamas tarpsektorinis požiūris ir įtraukiamos tinkamos priemonės, skirtos rizikos grupėms, pavyzdžiui, vaikams, kurių socialinė ir ekonominė aplinka nepalanki, migrantų ar romų kilmės vaikams, pabėgėliams, asmenims, turintiems matomą ir nematomą negalią, įskaitant ilgalaikius ar trumpalaikius fizinius, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimus, ir asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių ar psichikos sveikatos problemų, bendradarbiaujant su socialinės ir sveikatos sričių ekspertais;
- f) skiriama dėmesio lyčių nelygybės švietimo ir mokymo srityje nustatymui, be kita ko, vykdant sustiprintą berniukų ir mergaičių mokymosi rezultatų stebėseną, ir prireikus imamasi konkrečių veiksmų;
- g) atsižvelgiama į neformaliojo švietimo ir savišvietos procesų svarbą geriems mokymosi rezultatams ir visų atitinkamų partnerių įtraukimą;

- h) laikomasi faktiniais duomenimis grindžiamo požiūrio, paremto patikimomis duomenų rinkimo ir stebėsenos sistemomis (žr. 2 punktą) ir naujausiais kiekybiniais ir kokybiniais moksliniais tyrimais, atsižvelgiant į praktiką ir priemones, kurios akivaizdžiai sėkmingai padeda visiems besimokantiejiems siekti gerų mokymosi rezultatų. Be kita ko, tai reiškia, kad bus semiamasi įkvėpimo iš Europos lygmeniu teikiamų išteklių, pavyzdžiui, Europos priemonių rinkinio mokykloms, Įkvepiančių įtraukaus ir pilietinio ugdymo praktikų kompendiumo, taip pat CEDEFOP Profesinio rengimo ir mokymo priemonių rinkinio, skirto ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos problemai spręsti, taip pat Profesinio orientavimo visą gyvenimą sistemų ir praktikos aprašo;
- i) skiriama proporcingai išteklių, įskaitant nacionalinių ir ES lėšų naudojimą, taip pat kitą paramą reformoms ir investicijoms į švietimo priemones, infrastruktūrą ir pedagogiką (visų pirma pagal programą „Erasmus+“, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, „Europos socialinį fondą +“, Europos regioninės plėtros fondą, Skaitmeninės Europos programą, programą „Europos horizontas“, techninės paramos priemonę, Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondą ir finansavimo schemą „Europos infrastruktūros tinklų priemonės“ (EITP2));
- j) numatomas įgyvendinimo planas, kuriame būtų nustatyti aiškūs tikslai ir etapai, stebėsenos ir vertinimo planas ir nacionalinėms aplinkybėms tinkamo lygmens koordinavimo mechanizmo ar struktūros sukūrimas siekiant palengvinti bendradarbiavimą, remti įgyvendinimą ir sudaryti sąlygas stebėsenai, vertinimui ir politikos peržiūrai.

2. Tam, kad integruota strategija būtų veiksminga, ji turėtų būti grindžiama valstybių narių nacionalinėms aplinkybėms tinkamo lygmens patikimomis **duomenų rinkimo ir stebėsenos sistemomis** ir ja švietimo įstaigoms neturėtų būti užkraunama bereikalinga administracinė našta. Tos sistemos turėtų, pavyzdžiui:
- a) suteikti galimybę visais politikos lygmenimis (nacionaliniu, regionų ir vietos) analizuoti prastų mokymosi rezultatų ir ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mastą, dažnumą ir galimas priežastis, be kita ko, renkant marginalizuotų besimokančiųjų ir šeimų nuomones;
 - b) būti naudojamos politikos formavimo ir valdymo, įgyvendinimo stebėsenos ir priimtų priemonių veiksmingumo ir efektyvumo vertinimo tikslais;
 - c) suteikti galimybę anksti atskleisti ir nustatyti, kuriems besimokantiejiems kyla rizika anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos, ir kurie tai jau padarė, kad jiems būtų galima laiku suteikti tinkamą paramą, neklijuojant jiems etikečių ir jų nestigmatizuojant;
 - d) suteikti pagrindą rengti veiksmingas gaires ir paramą mokykloms.

Idealiu atveju duomenys ir informacija turėtų apimti visus lygmenis (ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo) ir visas švietimo ir mokymo rūšis (įskaitant profesinį rengimą ir mokymą), būti prieinami įvairiais politikos lygmenimis ir privalo atitikti asmens duomenų apsaugos teisės aktus. Atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, turėtų būti renkama kiekybinė ir kokybinė informacija, kuri būtų smulkiai išskaidyta (pavyzdžiui, pagal lytį, socialinę ir ekonominę aplinką, migrantų kilmę, regioninius skirtumus ir kt.), taip pat informacija apie įvairius veiksnius, darančius neigiamą arba teigiamą poveikį mokymosi rezultatams (pvz., dalyvavimą ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio sistemoje, lankomumą, aktyvumą mokymosi procesuose, pasiekimus pagrindinių įgūdžių srityje, gerovę mokykloje, psichikos sveikatą, bendrystės jausmą, elgesio problemas, diskriminacijos patirtį ir kt.).

3. Siekiant padėti **besimokantiesiems**, nustatyta toliau nurodyta geroji patirtis, kurios sėkmingas įgyvendinimas ypač priklauso nuo visų susijusių subjektų (mokyklų vadovų, mokytojų, instruktorių ar kitų atitinkamų darbuotojų, šeimų ir pačių besimokančiųjų) įsipareigojimo nacionaliniu, regionu, vietos ir mokyklos lygmeniu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir švietimo ir mokymo sistemos struktūrą:

Preveninės priemonės

- a) užtikrinti, kad būtų iš anksto nustatyti rizikos veiksniai, pavyzdžiui, mokymosi sunkumai, vystymosi problemos, kalbinės kompetencijos ir specialieji ugdymosi poreikiai, įskaitant socialinius ir emocinius sunkumus, taip pat anksti nustatyta, kuriems besimokantiesiems gresia prasti mokymosi rezultatai ir mokyklos nebaigimas, kartu vengiant etikečių klįjavimo ir stigmatizavimo;
- b) rengti mokymo programas, kurios būtų orientuotos į besimokančiuosius ir grindžiamos įtraukia bei santykiškai pagrįsta pedagogika, ir numatyti įvairių ir individualizuotų formų mokymo ir mokymosi galimybes. Turėtų būti apsvarstyta galimybė tinkamu būdu aktyviai įtraukti vaikus ir jaunimą į mokomosios medžiagos, visų pirma išteklių, susijusių su patyčių prevencija, socialiniu ir emociniu ugdymu, konfliktų sprendimu ir išankstinių nuostatų atsisakymu, kūrimą;
- c) įtraukti socialinį ir emocinį ugdymą, patyčių prevenciją, psichikos ir fizinės sveikatos temas į mokymo programas – nuo ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros iki vidurinio ugdymo ir mokymo;
- d) stiprinti mokomosios (-ųjų) kalbos (-ų) kompetenciją, kartu vertinant ir remiant besimokančiųjų kalbų įvairovę kaip pedagoginį tolesnio mokymosi ir mokymosi rezultatų išteklių. Tai gali apimti, pavyzdžiui, ankstesnių kalbos žinių vertinimą, tvirtą paramą besimokančiojo gimtąja kalba (pirmąja kalba) ir mokomąja kalba, galimybę gauti paaiškinimus gimtąja kalba ir mechanizmus, kuriais remiamas perėjimas iš priėmimo į įprastines klases įvairiais švietimo lygmenimis, kai taikytina;

- e) visų pirma padėti pabėgėliams ir naujai atvykusiems migrantams išmokti mokomosios kalbos, ankstyvame etape juos mokant įprastinėse klasėse pagal įprastines mokymo programas ir teikiant tinkamo lygio papildomą individualizuotą paramą, kad būtų paspartintas socialinis ir akademinis mokymasis. Svarbų vaidmenį taip pat gali atlikti nuolatinė galimybė gauti kalbinę ir akademinę paramą, profesinio orientavimo paslaugos visais švietimo bei mokymo lygmenimis ir tarpkultūrinis švietimas, taip pat tėvų dalyvavimas;
- f) skatinti interaktyvius ir praktinius, taip pat kultūrai ir kalbai atžvalgius pedagoginius metodus siekiant didinti besimokančiųjų savarankiškumą ir atsakomybę mokantis ir įgalinti juos aktyviai dalyvauti ugdant kompetencijas. Tokie metodai gali apimti mišriojo mokymosi galimybes (įskaitant skaitmeninius išteklius ir galimybę lankytis bibliotekose, laboratorijose, muziejuose, kitose kultūros įstaigose, pavyzdžiui, muzikos ar meno mokyklose, bendruomenių centruose ir gamtoje), atsižvelgiant į negalią ar specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių besimokančiųjų poreikius, lankstų ir įvairų mokymosi laiko ir aplinkos organizavimą, tarpdalykinį mokymą ir mokymąsi, bendradarbiavimu grindžiamą mokymąsi ir tarpusavio paramą, taip pat negalią turintiems besimokantiems skirtų pagalbinių technologijų naudojimą;
- g) skatinti vertinimo praktiką, kurią taikant būtų atsižvelgiama į asmeninius mokymosi poreikius bei trajektorijas ir jie būtų remiami, visų pirma plačiai taikant formuojamąjį ir nuolatinį vertinimą ir derinant įvairias skaitmenines ir neskaitmenines formas bei priemones (pvz., portfelius, tarpusavio vertinimą ir įsivertinimą), kurios būtų įtraukios, kultūrai atžvalgios ir dalyvaujamojo pobūdžio;

Intervencinės priemonės

- h) numatyti mokyklose sistemas, pagal kurias būtų teikiama tikslinė parama visiems besimokantiejiems, kurie susiduria su mokymosi sunkumais arba kuriems gresia prasti mokymosi rezultatai, laikantis daugiadalykio ir komandinio požiūrio (pvz., tėvų įtraukimo programos pasitelkiant visos mokyklos bendruomenės dalyvavimu grindžiamą požiūrį, mentorystės programos, įskaitant tarpusavio mentorystę, pagalbinių darbuotojų pasitelkimas, papildomas mokymosi laikas mokslo metais ir (arba) atostogų laikotarpiais, galimybė naudotis papildomomis mokymosi aplinkomis);
- i) įtraukioje ir prieinamoje aplinkoje teikti didesnę individualizuotą paramą besimokantiejiems, turintiems daugialypių sudėtingų poreikių, įskaitant socialinius, emocinius ir psichikos sveikatos poreikius (pvz., taikyti asmeninį papildomą mokymą, individualius mokymosi planus, emocinės paramos specialistų konsultacijas, psichoterapinį gydymą, tarpdisciplinines grupes, paramą šeimai);
- j) mokyklos lygmeniu arba bendradarbiaujant su kitais subjektais siūlyti sprendimus besimokantiejiems, kuriems dėl jų socialinės ir ekonominės aplinkos sunku patenkinti pagrindinius poreikius (pvz., dėl mokomosios medžiagos trūkumo, su transportu susijusių sunkumų, alkio, mitybos ir miego trūkumo);
- k) taikyti tikslines finansinės ir (arba) nefinansinės paramos schemas palankių sąlygų neturintiems besimokantiems asmenims, kad jiems būtų lengviau pereiti į vidurinį ir tretinį švietimo ir mokymo sistemos lygius ir sėkmingai baigti vidurinio ugdymo lygio studijas, kurias baigus įgyjama atitinkama kvalifikacija;
- l) numatyti pabėgėliams ir naujai atvykusiems besimokantiems migrantams skirtą finansavimo tvarką, kad prareikęs būtų užtikrinta galimybė lankyti mokymo mažoje grupėje arba parengiamąsias pamokas ir sklandus patekimas į švietimo ir mokymo sistemą visais lygiais;

Mišriosios intervencinės / kompensacinės priemonės

- m) teikti socialinę, emocinę ir psichologinę paramą besimokantiems, ypač tiems, kurie turi neigiamos vaikystės patirties, traumų ar sunkių socialinių ar emocinių sunkumų, trukdančių jiems dalyvauti ugdymo procese. Tai galėtų būti, be kita ko, konsultantų ir mentorių vaidmens stiprinimas tarp darbuotojų, palankesnių sąlygų mokiniams kreiptis į psichikos sveikatos priežiūros specialistus ir naudotis jų paslaugomis mokyklose ir už jų ribų sudarymas, taip pat ankstyvos intervencinės priemonės, skirtos patyčių aukoms ir jų skriaudikams. Kurti tarpusavio ir bendruomenės paramos priemones siekiant užkirsti kelią patyčioms realiame gyvenime / kibernetinėje erdvėje ir kovoti su bet kokios formos diskriminacija;
- n) užtikrinti pabėgėliams ir naujai atvykusiems migrantams galimybę gauti teisingą, poreikius atitinkančią ir pakankamą paramą, įskaitant socialinę, emocinę ir psichologinę paramą, taip padedant jiems įveikti sunkumus, susijusius su potrauminiu stresu ir migracijos ar integracijos patirtimi. Ši parama turėtų būti integruota į platesnę ir tarpsektorinę sistemą, kad būtų atsižvelgta į visus konkrečius jų poreikius, bendradarbiaujant su socialinėmis ir sveikatos priežiūros tarnybomis, psichikos sveikatos įstaigomis ir visomis kitomis atitinkamomis tarnybomis bei agentūromis ir aktyviai įtraukiant besimokančiuosius bei jų šeimas ar prižiūrinčiuosius asmenis;
- o) sudaryti palankesnes sąlygas dalyvauti užklasinėje ir nemokyklinėje veikloje (sporto, meno, savanoriškos veiklos ar darbo su jaunimu ir kt.) ir gerinti jų mokymosi rezultatų pagrindimą dokumentais ir patvirtinimą;
- p) stiprinti ugdomąjį orientavimą, profesinį orientavimą ir konsultavimą, taip pat profesinį rengimą, kad būtų padedama įgyti karjeros valdymo įgūdžių ir kompetencijų. Tai turėtų apimti mokymo programose numatytą ir papildomą veiklą, pavyzdžiui, mokymąsi darbo vietoje, apsilankymus darbo vietoje, darbo stebėjimą, karjeros žaidimus ar pažintinius kursus.

4. Įgyvendinant strategiją svarbus vaidmuo tenka **mokyklų vadovams, mokytojams, instruktoriams ir kitiems darbuotojams, be kita ko, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srityje**. Dėl šios didelės atsakomybės jiems reikia paramos ir išteklių siekiant suprasti nelygbę švietimo srityje, prastus mokymosi rezultatus bei pasyvumą ir kovoti su šiais reiškiniais. Jiems ne tik reikia padėti įgyti būtinų žinių, įgūdžių bei kompetencijų, bet ir sudaryti tinkamas darbo sąlygas laiko, erdvės ir priemonių požiūriu. Nustatyti šie gerosios patirties pavyzdžiai:

Prevencinės priemonės

- a) į visas valstybines pirminio mokytojų rengimo programas integruoti įtraukties, lygybės ir įvairovės, supratimo apie prastus mokymosi rezultatus ir pasyvumo aspektus, taip pat gerovės, psichikos sveikatos ir patyčių klausimų sprendimą;
- b) užtikrinti, kad aukštos kokybės ir moksliniais tyrimais grindžiamas pirminis mokytojų rengimas ir nuolatinis profesinis tobulėjimas padėtų užtikrinti, kad mokyklų vadovai, mokytojai, instruktoriai ir kiti pedagoginiai darbuotojai gebėtų:
- suprasti riziką ir apsaugos veiksnius, kurie gali turėti įtakos akademiniam rezultatams, pasyvumui ar ankstyvam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos, taip pat socialinius, emocinius ir elgesio sunkumus;
 - suprasti gerovės, negalios ir psichikos sveikatos problemas, įskaitant potrauminį stresą, ir padėti besimokantiesiems ugdyti socialines ir emocines kompetencijas;
 - ugdyti savo kompetencijas mokyti daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje;

- atpažinti lyčių stereotipus mokymo ir mokymosi srityje (įskaitant menkus lūkesčius dėl berniukų mokymosi rezultatų ir lyčių nelygybę STEM srityje) ir kovoti su jais, taip pat plėtoti lyčiai atžvalgią mokymo praktiką, kuri būtų palankesnė berniukų ir mergaičių motyvavimui ir įtraukimui;
 - atpažinti ir šalinti įvairaus pobūdžio mokymosi sunkumus;
 - taikyti bendradarbiavimu grindžiamą praktiką ir dirbti daugiadalykėse grupėse mokykloje, taip pat su išorės partneriais;
 - atitinkamai naudoti įvairius mokymosi metodus, priemones bei aplinką ir aktyviai diegti mišrųjį mokymąsi, derinant veiklą patalpose ir lauke, individualizuotą bei grupinį mokymą ir mokymąsi, skaitmeninius ir neskaitmeninius išteklius ir kt.;
 - mokymo ir mokymosi srityje naudoti ugdomojo vertinimo metodus ir priemones;
 - skatinti palankią mokymosi aplinką, taikant pamokų valdymo, patyčių prevencijos ir konfliktų sprendimo strategijas, ir kurti pasitikėjimu grindžiamus santykius su besimokančiaisiais, tėvais, šeimomis ir prižiūrinčiaisiais asmenimis, visų pirma iš nepalankios aplinkos;
- c) numatyti paskatas mokytojams, instruktoriams, mokyklų vadovams ir kitiems pedagoginiams darbuotojams dirbti mokyklose, kuriose yra daug mokinių iš nepalankios socialinės ir ekonominės aplinkos; skatinti būsimus mokytojus atlikti mokomąją praktiką tokiose mokyklose;
- d) užtikrinti, kad visi darbuotojai, dalyvaujantys profesinio rengimo, mokymosi arba profesinio orientavimo veikloje, būtų parengti bei kvalifikuoti ir galėtų dalyvauti pirminiame ir tęstiniame mokyme;

- e) remti mokytojų, instruktorių, mokyklų vadovų ir kitų mokyklos darbuotojų gerovę ir didinti mokytojo profesijos patrauklumą, be kita ko, užtikrinant tinkamas darbo sąlygas, profesinį savarankiškumą ir aktyvų mokytojų bei instruktorių dalyvavimą mokyklų valdyme, aukštos kokybės pirminį rengimą ir nuolatinį profesinį tobulėjimą, galimybes gauti paramą, kreiptis į psichikos sveikatos priežiūros specialistus ir naudotis jų paslaugomis, taip pat užtikrinant bendradarbiavimą ir tarpusavio paramą;

Intervencinės priemonės

- f) sudaryti palankesnes sąlygas mokytojų, instruktorių ir kitų pedagoginių darbuotojų bei specialistų mainams, tarpusavio mokymuisi ir tarpusavio paramai, pasitelkiant tinklaveiką, darbo stebėjimą, seminarus ir daugiaprofesines mokymosi bendruomenes, taip pat palengvinti galimybę naudotis kompetencijos centrų paslaugomis ir atitinkamais ištekliais, kurie gali padėti mokymą ir mokymąsi pritaikyti prie konkrečių visų besimokančiųjų poreikių. Visų pirma užtikrinti galimybę naudotis specializuotų išteklių centrų ar patariamųjų grupių, kurie galėtų suteikti reikiamas priemones ir pedagoginius metodus pabėgėliams ir naujai atvykusiems besimokantiems migrantams remti ir dirbti įvairiose vietovėse ir mokyklose, paslaugomis;
- g) išnagrinėti, kai įmanoma, kaip taikant alternatyvius būdus įgyti mokytojo profesiją galima sudaryti palankesnes sąlygas didesnei pedagoginių darbuotojų įvairovei ir atverti mokytojo profesiją įvairios kilmės asmenims, įskaitant kandidatus, kurie patys patyrė socialinių ir ekonominių sunkumų.
5. Paaiškėjo, kad skatinant sėkmingą visų besimokančiųjų mokymąsi itin veiksmingi yra **visos mokyklos bendruomenės dalyvavimu grindžiami metodai**, kuriuos taikant aktyviai dalyvauja ir bendradarbiauja visi mokyklos bendruomenės nariai (mokyklų vadovai, mokytojai, instruktoriai ir kiti pedagoginiai darbuotojai, besimokantieji, tėvai ir šeimos), taip pat įvairūs suinteresuotieji subjektai (pvz., socialinės ir sveikatos tarnybos, jaunimo reikalų tarnybos, ambulatorines priežiūros paslaugas teikiantys darbuotojai, psichologai, kvalifikuoti emocinės paramos konsultantai / terapeutai, slaugytojai, logopedai, orientavimo specialistai, jaunimo darbuotojai, vietos valdžios institucijos, NVO, įmonės, profesinės sąjungos, savanoriai ir t. t.) bei plačioji bendruomenė. Sėkminga politika gali apimti tokias priemones:

Prevenčinės priemonės

- a) užtikrinti pakankamą mokyklų vadovų ir valdybų savarankiškumą priimant sprendimus ir kartu griežtą jų atskaitomybę;
- b) skatinti integruoti visų sėkmingą mokymąsi ir gerovę (įskaitant patyčių prevenciją, kovą su diskriminacija, atžvalgumą lyčiai ir sveikatos klausimus) į mokyklų planavimo ir valdymo procesus (mokyklų plėtros planus, misijų aprašus, metinius ar daugiamečius pedagoginius planus ir kt.), ir skatinti mokyklas rengti, stebėti ir vertinti konkrečius įtraukties ir gerovės planus;
- c) skatinti, kad visų besimokančiųjų sėkmingas mokymasis ir gerovė mokykloje taptų vidaus ir išorės kokybės užtikrinimo mechanizmų dalimi ir kad būtų įtraukti ir tie tikslai bei rodikliai, kurie yra susiję su tokiais klausimais kaip mokymosi atmosfera, patyčios ir gerovė; užtikrinti, kad atliekant išorės vertinimą / patikrą tikrinamoms mokykloms būtų teikiamos konsultacijos ir parama, padedama atlikti įsivertinimą, taip pat skatinama savianalizės kultūra ir įtraukties bei gerovės strategijų ir praktikos tobulinimas;
- d) užtikrinti profesinio tobulėjimo galimybes ir teikti gaires siekiant padėti mokyklų vadovams valdyti organizacinius pokyčius ir skatinti įtraukią praktiką;
- e) skatinti dalyvaujamaą ir demokratinę mokyklos aplinką, kurioje besimokantieji dalyvautų priimant mokyklos ir klasės sprendimus ir kurioje būtų taikomi dalyvavimu grindžiami metodai, pritaikyti vaikams ir jaunimui, įskaitant tuos, kurie kilę iš marginalizuotos aplinkos;
- f) skatinti mokyklos kultūrą, kurioje vertinama įvairovė, puoselėjama besimokančiųjų gerovė, skatinamas jų bendrystės jausmas ir sukuriama saugi aplinka dialogui kontraversiškais klausimais;

Mišriosios prevencinės ir intervencinės priemonės

- g) skatinti bendradarbiavimą ir daugiadalykę praktiką mokyklose ir partnerystes su vietos tarnybomis, jaunimo darbuotojais, socialinės srities ir sveikatos priežiūros specialistais, įmonėmis ir plačiąja bendruomene;
- h) reklamuoti mokyklas kaip bendruomenės mokymosi visą gyvenimą centrus, kuriuose ugdymas, mokymas ir socialinis gyvenimas yra glaudžiai susiję su kaimynyste ir kuriuose bendruomenė prisiima bendrą atsakomybę už mokyklą kaip mokymosi erdvę;
- i) skatinti mokyklų tinklaveiką, taip pat daugiaprofesines mokymosi bendruomenes vietos, regionų, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis, kad būtų skatinamas tarpusavio mokymasis; skatinti mokyklas naudotis Europos priemonių rinkinio mokykloms, Įkvepiančių įtraukaus ir pilietinio ugdymo praktikų kompendiumo ir CEDEFOP Profesinio rengimo ir mokymo priemonių rinkinio, skirto ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos problemai spręsti, ištekliais;
- j) skatinti kalbinį sąmoningumą mokyklose ir už jų ribų: skatinti visus dalyvius apmąstyti normas, vertybes ir požiūrį į kalbų ir kultūrų įvairovę, be kita ko, nustatyti visas mokyklos bendruomenėje vartojamas kalbas ir į jas atsižvelgti, įtraukti tėvus ir šeimas, prižiūrinčiuosius asmenis ir platesnę bendruomenę į kalbų mokymą, kurti bibliotekas, turinčias išteklių skirtingomis kalbomis, ir sudaryti palankesnes sąlygas popamokinei kalbinei veiklai;
- k) remti mokyklas, kad jos kiekviename naujai atvykusių migrantų (įskaitant pabėgėlius) kalbų mokymosi proceso etape įdiegtų veiksmingą praktiką, įskaitant atvykusiųjų sutikimą ir vertinimą (pvz., atliekant išsamų ir daugialypį raštingumo, kalbos ir kitų bendrųjų kompetencijų vertinimą), paskirstymą ir priėmimą (pvz., prireikus ir, kai taikytina, teikiant ribotą laiką trunkančias pradinės parengiamąsias pamokas ir įdiegiant su gerove ir akademinė veikla susijusią paramą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos sklandžiam perėjimui į įprastinio švietimo sistemą) ir stebėseną (siekiant užkirsti kelią besimokančių migrantų geografinėi segregacijai taikant mokyklos lankymo ir priėmimo kriterijus);

- l) skatinti veiksmingą bendravimą ir bendradarbiavimą su tėvais, teisėtais globėjais ir šeimomis vaikų mokymosi pažangos ir gerovės klausimais, be kita ko, padedant kultūrų tarpininkams iš vietos bendruomenės. Įtraukti tėvus, šeimas ir teisėtus globėjus į mokymo programose numatytą ir papildomą veiklą (pvz., savanorišką veiklą klasėje, prailgintas skaitymo ir namų darbų ruošimo grupes, papildomą mokymą mokyklų bibliotekose ir popamokines programas, taip pat darbo paieškos grupes, darbo mugės, dalyvavimą darbo vietoje, apsilankymus karjeros centruose ir kt.);
- m) skatinti aktyvų tėvų ir šeimų dalyvavimą priimant sprendimus mokykloje, įskaitant sprendimus dėl mokymo programų, planavimo ir vertinimo, gerovės ir psichikos sveikatos programų, socialinio ir emocinio ugdymo ir profesinio orientavimo, taip pat skatinti ir remti tėvų iš marginalizuotos socialinės ir ekonominės aplinkos dalyvavimą;
- n) remti tėvų dalyvavimą ankstyvajame vaikų skaitymo ir matematikos įgūdžių ugdyme, pavyzdžiui, pasitelkiant skaitymo namuose programas, įgyvendinant šeimos raštingumo iniciatyvas ir t. t. Bendradarbiaujant su vietos tarnybomis ir NVO, didinti šeimos mokymosi ir tėvų švietimo galimybes, visų pirma asmenims, kurių išsilavinimo lygis žemas ir kuriems gresia skurdas;
- o) teikti papildomą paramą palankių socialinių ir ekonominių sąlygų neturinčių vietovių mokykloms, kuriose mokosi daug mokinių iš marginalizuotos aplinkos. Tai galėtų apimti, jei reikia, mažesnę mokinių ir mokytojų santykį tokiose mokyklose, taip pat tikslinį jų aprūpinimą medžiaga, įranga ir infrastruktūra.

6. Siekiant skatinti gerus visų besimokančiųjų mokymosi rezultatus, būtina imtis veikslių, susijusių su sistemos lygmens ypatybėmis, kurios gali daryti įvairų poveikį lygybei ir įtraukčiai švietimo ir mokymo procese, ir stiprinti tarpsektorinį bendradarbiavimą. Rengiant integruotą ir visapusišką strategiją gali būti svarstomos šios struktūrinės priemonės:
- a) užtikrinti visiems lygias galimybes naudotis įperkamos ir aukštos kokybės ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis, kurias teikia pakankamai darbuotojų ir kurios gali padėti didinti vaikų gerovę ir gerinti kognityvinę bei platesnę socialinę ir emocinę vystymąsi, suteikiant jiems pagrindus, būtinus norint pasiekti gerų rezultatų moksle ir gyvenime;
 - b) stiprinti aukštos kokybės, patrauklų ir lankstų profesinį rengimą ir mokymą, kuris apimtų profesinių įgūdžių ir bendrųjų kompetencijų įgijimą;
 - c) skatinti aktyvią kovą su segregacija politika, visų pirma nustatant priėmimo taisykles, kuriomis užtikrinama, kad mokyklų sudėtis būtų įvairialypė, ir politiką, kurią įgyvendinant daugiausia dėmesio būtų skiriama mokymosi kokybei, ir didinti informuotumą apie įvairovės naudą klasėje siekiant gerinti visų besimokančiųjų švietimo rezultatus;
 - d) remti negalią ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių besimokančiųjų įtrauktį įprastinėse mokyklose, veiksmingai padedant kvalifikuotiems pedagogams ir kitiems pedagoginiams darbuotojams / konsultantams arba sveikatos priežiūros specialistams. Kartu turėtų būti šalinamos mokyklos aplinkoje esančios fizinės kliūtys, aprūpinama tinkamo formato mokomąja medžiaga ir naudojami įvairūs ir individualiai pritaikyti mokymo ir mokymosi metodai;

- e) kuo labiau vengti mokymosi kurso kartojimo ir skatinti naudoti priemones, kuriomis vaikų ir jaunuolių mokymosi poreikiai būtų nustatomi ir apie juos pranešama ankstyvame etape, atitinkamai teikiant tikslinę bei labiau individualizuotą paramą;
- f) apsvarstyti alternatyvas ankstyvam skirstymui pagal gabumus, kad būtų skatinama teigiama skirtingų lygių gebėjimus turinčių besimokančiųjų tarpusavio sąveika įvairialypėse grupėse ir sumažintas socialinės ir ekonominės aplinkos poveikis besimokančiųjų rezultatams dėl akademinės segregacijos;
- g) didinti švietimo trajektorijų lankstumą ir galimybes keisti studijų kryptį, pavyzdžiui, rengiant modulinio mokymo kursus, siūlant profesinio orientavimo kursus arba skatinant kursų trukmės ir galimybių juose dalyvauti lankstumą. Sudaryti palankesnes sąlygas pereiti iš vieno lygio ar rūšies švietimo ir mokymo įstaigos į kito lygio ar rūšies įstaigą, taip pat baigus mokyklą ateityje susirasti darbą, be kita ko, taikant pripažinimo ir patvirtinimo tvarką, užtikrinant kvalifikuotų specialistų teikiamas profesinio orientavimo paslaugas ir aktyvų bendradarbiavimą su suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant įmones;
- h) siūlyti būdus grįžti į įprastinio švietimo ir mokymo sistemą ir visiems asmenims, kurie anksčiau laiko pasitraukė iš švietimo ir mokymo sistemos, užtikrinti galimybę nemokamai dalyvauti kokybiškose antrosios galimybės programose, kuri taip pat galėtų būti pasiūlyta kaip Jaunimo garantijų iniciatyvos dalis.
